

Zrelost djece za polazak u školu

Fugošić, Leonarda

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:456472>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-16**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
SVEUČILIŠNI PREDIPLOMSKI STUDIJ RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I
OBRAZOVANJE

LEONARDA FUGOŠIĆ

ZRELOST DJECE ZA POLAZAK U ŠKOLU
ZAVRŠNI RAD

Pula, prosinac 2022.

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
SVEUČILIŠNI PREDIPLOMSKI STUDIJI RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I
OBRAZOVANJE

LEONARDA FUGOŠIĆ

ZRELOST DJECE ZA POLAZAK U ŠKOLU
ZAVRŠNI RAD

JMBAG: 03033089218, redoviti student

Studijski smjer: Preddiplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i
obrazovanje

Kolegij: Predškola

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Pedagogija

Znanstvena grana: Pedagogija ranog i predškolskog odgoja

Mentor: izv. prof. dr. sc. Sandra Kadum

Pula, siječanj 2023.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Leonarda Fugošić, kandidat za prvostupnika Predškolskog odgoja ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA
O KORIŠTENJU AUTORSKOG DJELA

Ja, Leonarda Fugošić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „Zrelost za polazak u školu“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____

Potpis

Sadržaj

1. UVOD	1
2. POJAM ZRELOSTI DJETETA ZA POLAZAK U ŠKOLU	3
2.1. Zakonodavstvo.....	3
2.2. Osnovni pojam zrelosti za polazak u školu	4
2.3. Značaj polaska u školu za dijete	6
3.1. Fizička zrelost za polazak u školu.....	12
3.2. Intelektualna zrelost za polazak u školu	15
3.3. Emocionalna i socijalna zrelost za polazak u školu	18
4. PRIPREMA I PROCJENA ZRELOSTI DJETETA	22
4.1. Priprema djeteta unutar obitelji	22
4.2. Priprema djeteta u predškoli	25
4.3. Procjembeni testovi.....	27
4.4. Dijete s poteškoćama i darovito dijete	29
5. ZAKLJUČAK.....	33
6. POPIS LITERATURE	34
SAŽETAK	37
SUMMARY	38

1. UVOD

Zrelost djeteta za polazak u školu odvjek je tema koje privlačila značajnu pažnju i psihologa i pedagoga ali i njima srodnih stručnjaka. Osim njihova zanimanja područje je to koje je u nekom pogledu regulirano i zakonom, ali se i istražuje kroz znanstvenu i stručnu literaturu. Važnost ovog pitanja posebno je značajna u suvremenom svijetu u kojemu se razvijaju značajne teorije te se djetetova zrelost sagledava iz mnogo više kutova, te se spominju i relativno novi pojmovi kao što su djeca s poteškoćama te nadarena djeca.

Predmet istraživanja ovog rada je analiza odrednica zrelosti djeteta prilikom njegova polaska u osnovnu školu.

Osnovni je cilj ovog rada prikaz osnovnog pojma zrelosti odnosno spremnosti za polazak u školu te relevantnih pojmova koji se s istim povezuju, kao što je klasifikacija zrelosti te priprema i procjena iste.

Prilikom izrade rada korišteno je nekoliko znanstvenih metoda. Metodom analize prikupljena je i analizirana dostupna literatura, a zatim je rad izrađen korištenjem metoda sinteze te kompilacije.

Rad je strukturiran u nekoliko osnovnih poglavlja, od koji prvo čini Uvod rada. Drugo poglavlje se odnosi na osnovni pojam zrelosti djeteta za polazak u školu, a unutar kojega je definiran zakonski okvir pomoću kojega se isto regulira te nastanak samog pojma i njegovo suvremeno shvaćanje, te u konačnici i značaj polaska u školu s aspekta samog djeteta i njegova promatranja svijeta. Treće poglavlje rada bavi se tematikom klasifikacije zrelosti za polazak u školu, pa se tako promatra fizička, intelektualna te emocionalna i socijalna zrelost djeteta za polazak u osnovnu školu. Četvrto poglavlje rada prikazuje pripremu i procjenu djetetove zrelosti za polazak u osnovnu školu. Kada je riječ o pripremi spominje se priprema unutar obitelji djeteta te priprema u odgojno obrazovnoj ustanovi odnosno u sklopu programa predškole. Nadalje, kada je riječ o procjeni djetetove spremnosti za polazak u školu moguće je istaknuti procjembene testove, fizičke i psihološke, koji se provode prije upisa djeteta u osnovnu školu. U konačnici

definiraju se pojmovi djeteta s poteškoćama te nadarenog djeteta kao kategorija na koje je prilikom procjene zrelosti potrebno obratiti posebnu pažnju, u svrhu ostvarivanja adekvatnog obrazovanja.

2. POJAM ZRELOSTI DJETETA ZA POLAZAK U ŠKOLU

Definicija pojma zrelost vrlo je kompleksna, zapravo ista predstavlja nužnu razvijenost određenih stupnjeva fizičkih i psihičkih kompetencija koje za svrhu imaju omogućavanje djetetu uspješnog savladavanja propisanih nastavnih planova i programa. Naime, zrelost će uvelike ovisiti o stupnju biološkog razvoja, ali i o činjenici kojom se definira utjecaj okoline na mogućnosti djeteta za ovladavanje potrebnim iskustvima, vještinama i znanjem te poticanjem motivacije za učenjem (Hitrec, 1991).

Smatra se kako je poznavanje razvoja djeteta osnova u dječjoj psihologiji, na što osim nasljednih odnosno bioloških utjecaja te okolinskih utjecaja koje predstavlja sposobnost i mogućnost učenja te odabrani stil odgoja, uvelike utječu i čimbenici kao što je razvijena neurološka struktura mozga i živaca, a isti se ujedno smatra i dinamičnim procesom koji se odvija i u kontekstu socijalnih aktivnosti te je vrlo fleksibilan (Čudina Obradović, 2008).

Sustavno poticanje obilježja, koja se smatraju osnovom zrelosti za polazak u osnovnu školu, osnovna je zadaća poticanja općeg psihosomatskog razvoja kod djeteta starije vrtičke dobi (dakle, u šestoj i sedmoj godini života). Zrelost djeteta za školu obuhvaća adekvatnu razinu razvijenosti fizičkih, motoričkih, govornih, spoznajnih, socio-emocionalnih karakteristika, kao i zahtjeva vezanih uz adekvatni stupanj samostalnosti djeteta u obavljanju različitih aktivnosti (Sindik, 2009).

2.1. Zakonodavstvo

Sukladno Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnim i srednjim školama (NN 64/2020) u Republici Hrvatskoj osnovnoškolsko se obrazovanje smatra obveznim za svu djecu starosti između šest i petnaest godina starosti. Osim toga, u prvi razred osnovne škole dužna su se upisati sva djeca koja do 1. travnja u tekućoj godini navršavaju šest godina starosti. Kako navode Kadum, Drandić, Lazarić (2021) u Republici Hrvatskoj od pedagoške godine 2015./2016. za svu djecu školske obveznike obvezno je pohađanje programa predškole u godini prije

polaska u osnovnu školu. Za djecu koja idu u dječji vrtić, program predškole integriran je u redoviti program predškolskog odgoja i obrazovanja dječjeg vrtića. Aktivnosti upisa djece u prvi razred osnovne škole provode se sukladno usvojenim planovima upisa koji se donose od strane tijela u županijskoj državnoj upravi. Pravilnikom o sadržaju i trajanju programa predškole (2014) je definirano da se »program predškole provodi od 1. listopada do 31. svibnja, a ukupno traje 250 sati godišnje za djecu koja nisu polaznici redovitoga programa dječjega vrtića u skladu s organizacijom rada odgojno-obrazovne ustanove«

Prije samog upisa djeteta u prvi razred osnovne škole nužno je utvrditi psihofizičko stanje, što je obveza povjerenstva za provođenje upisa. Samo povjerenstvo se sastoji od liječnika, psihologa ili pedagoga, defektologa te učitelja.

Dužnost je roditelja, staratelja ili zakonskih skrbnika djeteta da u propisanim i unaprijed utvrđenim rokovima upiše dijete u prvi razred osnovne škole, vođenje računa o tome da dijete redovito pohađa zadanu nastavu i aktivnosti te da uredno izvršava sve svoje školske obaveze.

Pravilnik o upisu djece u osnovnu školu (NN 13/91) definira postupak kojim se utvrđuje psihofizičko stanje djeteta prije upisa u prvi razred osnovne škole, razloge zbog kojih je sam upis moguće odgoditi u tekućoj godini te postupak kojim se utvrđuje primjeren proces odgoja i obrazovanja kada je riječ o djeci koja imaju poteškoće u razvoju (Manojlović, Mladenović, 2001).

2.2. Osnovni pojam zrelosti za polazak u školu

Spremnost za polazak u školu, pripremljenost za polazak u školu te zrelost za polazak u školu gotov pa se smatraju istoznačnicama kada je riječ o tome što označavaju kada je riječ o razvoju djeteta prije upisa u prvi razred osnovne škole. Kao opću definiciju zrelosti za polazak u školu moglo bi se navesti kako ista predstavlja minimalni stupanj razvoja koji osigurava da dijete na odgovarajući način reagira prema svim zahtjevima koje pred njega postavlja pohađanje škole. Kako bi se osjetilo spremnim za polazak u školu dijete mora biti razvijeno s nekoliko aspekata, sa zdravstvenog, tjelesnog, kognitivnog (intelektualnog), socijalnog, emocionalnog te motivacijskog aspekta. Ukoliko su zadovoljeni svi

aspekti pretpostavlja se da dijete neće imati poteškoća prilikom izvršavanja aktivnosti i zadataka koji se od njega očekuju prilikom pohađanja škole, te da će u svim pogledima zadovoljavati standarde koje postavljaju učitelji te da će s vremenom biti vidljiv njegov napredak u učenju što će se procjenjivati objektivnim testovima te metodama procjene od strane učitelja (Blair, 2002).

Svakodnevna opažanja u ponašanju i razvoju djece, ali i značajan broj istraživanja ističe kako razina zrelosti za polazak u školu nije u ovisnosti o dobi djeteta te da oslanjanje isključivo na protjecanje vremena neće rezultirati povećanjem zrelosti djeteta, veća da je u svrhu ostvarenja kvalitativnih pomaka u zrelosti djeteta u tijeku nekog vremena potrebno dijete uključivati u aktivnosti koje se provode unutar njegove okoline. Primjerice, glasovna zrelost, koja se ujedno smatra i osnovnom biološkom pretpostavkom za razvoj čitanja, biti će brže razvijena ukoliko se dijete uključi u igre pronalaženja slova i glasova, pisanje svojeg imena ili članova svoje obitelji i sličnih aktivnosti. isto je moguće poistovjetiti s razumijevanjem količina te redoslijeda matematičkih veličina te ostalih relevantnih pojmova. Neprovođenje ili odgađanje provođenja ovog tipa aktivnosti znatno utječe na smanjenje mogućnosti njihova pravovremenog pojavljivanja, što može biti posebno problematično ukoliko je riječ o djetetu s poteškoćama u razvoju. Međutim, praksa je pokazala kako osim aspekata zrelosti koje dijete stječe prije polaska u školu na način da se na njih utjecalo i iste poticalo, postoje i aspekti zrelosti koji su kod djece biološki uvjetovani (Bratonja Martinović, 2008).

„Razumijevanje spremnosti kao specifične pripremljenosti neprestano se pojavljuje naizmjenice s razumijevanjem spremnosti za školu kao općom pripremljenosti. Danas se to pitanje razmatra u okviru empiricističkog/ okolinskog modela. Taj je model zastupao nužnost i potrebu posjedovanja određenog korpusa znanja (boje, oblici, brojke, slova, adresa) s kojim dijete treba doći u školu i koji će mu osigurati dobro praćenje nastave i uspjeh u učenju. Također, taj model u prvi plan stavlja sustavno neposredno podučavanje djeteta u predškolskoj fazi (neposredna uključenost majke i vrtića) i naglašava uvođenje školskih elemenata u predškolsko učenje.“ (Farrar, Goldfeld, Moore, 2007)

Iako se u određenim fazama spomenuti model zamjenjuje interakcijskim modelom, u kojem osnovno mjesto zauzima posredno poučavanje odnosno igra, razgovor, čitanje, širenje djetetovih iskustava odlascima na izlete i putovanja, isti se ipak vrlo često i vrati u različitim oblicima kako bi nadopunio, ali ne i zamijenio interakcijski model. Značajan je broj istraživanja pokazao veće razine opravdanosti neposrednog uključivanja majke u uspostavljanje spremnosti za polazak u školu, ali i značajnijih pomaka u školskoj uspješnosti u slučajevima kada je dijete ostvarilo neposrednu pomoć majke tijekom školskog rada (Farrar, Goldfeld, Moore, 2007).

Iako se značajan broj istraživanja zajedno sa suvremenim pristupom zrelosti za polazak u školu ne slažu s vrijednostima koje pruža neposredno podučavanje te se osnovna prednost daje posrednom načinu učenja, općim proširenjima i poticanjima stvaranja iskustva kod djeteta, potrebno je shvatiti i nikad u potpunosti odbaciti vrijednost specifičnih načina djetetove pripremljenosti (High, 2008).

Suvremeni pristupi zrelosti djeteta za školu u potpunosti se oslanjaju na interakcijske modele i izražavaju ih takozvanom „Jednadžbom školske spremnosti“ koja se prikazuje izrazom:

Dijete spremno za školu = spremna obitelj + spremna šira zajednica + spremna stručna služba + spremna škola

Unutar ovog pristupa naglasak se stavlja na stjecanje prilika za razvoj, na kvalitetu djetetova okruženja, šireg i užeg, a koji će utjecati na djetetov potencijal maksimalnog razvoja kada je riječ o biološkim predispozicijama s posebnim naglascima kada su u pitanju kvalitetni predškolski programi, neovisno da li su cjelodnevni ili poludnevni, suradnja između škole i roditelja, razine obrazovanja roditelja te uključivanje istih u predškolske i školske nastavne aktivnosti i procese (Čudina Obradović, 2008).

2.3. Značaj polaska u školu za dijete

Kada je riječ o polasku djeteta u prvi razred osnovne škole vrlo je važno napomenuti kako isto kod djeteta može izazvati povećanu količinu stresa upravo

zbog promjene koja se događa. S jedne strane o promjeni postojećeg okruženja može se govoriti kao o svojevrsnim poticajima djetetu, njegovom motiviranju da dalje istražuje, a samim time i stječe nova znanja, vještine, iskustvo i sposobnost. S druge strane, ukoliko se dogodi da je razliku u starom i novom okruženju ipak prevelika, odnosno ukoliko isto kod djeteta utječe na razvoj osjećaja nesigurnosti, može se očekivati izostajanje svih oblika napredovanja, barem u onom periodu dok dijete ne prođe proces stjecanja povjerenja te prilagodbe novom okruženju (Somolanji Tokić, Kretić Majer, 2015).

Stavovi djece kada je riječ o školi mogu biti vrlo različiti. Značajan broj djece na školu gleda s aspekta nečega što je privilegija velike djece te je vrijeme čekanja na polazak u školu obilježeno čekanjem trenutaka kada će oni sami biti dovoljno veliki za polazak u školu. Dijete se za školu uglavnom priprema cijeli svoj život, a ovisno o utjecajima okoline, prema školi može razviti pozitivno mjesto, na kojemu će stjecati novo znanje i sposobnosti, razviti dodatne prijateljske odnose ili pak može steći negativno mišljenje kao da je škola jedno od neprijateljskih mjesta koje pohađa iz kazne jer njegovo ponašanje nije dobro, a škola je mjesto u kojem će se prisilno popraviti. Međutim, najbolje je za dijete da mu se škola prikazuje u realnom svjetlu, kao na mjesto u koje odlaze sva djeca, ne isključivo zločesta, a tako im se pomaže da postanu veliki. Djetetu je važno isticati kako će znanja stečena u školi moći kasnije primjenjivati u cijelom svom životu, a osim toga steći će i značajan broj prijatelja s kojima će podijeliti nova iskustva kao što su nove igre, izleti te zanimljiva događanja. Ukoliko sami roditelji školu smatraju vrijednom i važnom te u takvom ozračju pristupaju i odgoju svog djeteta, u tom slučaju i dijete koje vjeruje svom roditelju na takvim temeljima izgrađuje pozitivan stav o odlasku u školu. Takav će stav djetetu zasigurno pomoći u prvim danima pohađanja osnovne škole, ali i tijekom njegova cjelokupnog školovanja (Čudina Obradović, 2008).

Polaskom u osnovnu školu dijete se uključuje i u jednu od organiziranih i strukturiranih sredina unutar koje je izloženo sustavima vrednovanja i natjecanja te će biti u mogućnosti iskusiti uspjeh, ali i neuspjeh te kritiku, što u počecima pohađanja škole za dijete može biti vrlo bolno. Osim toga, neka će se djeca po prvi puta susresti i s obavezama, osjećajem kako imaju odgovornost za nešto te

će morati sudjelovati u potpuno novoj organizaciji vlastitog života. Svakako, važno je za napomenuti da će ovaj period biti značajno lakši za djecu koja su pohađala vrtiće jer raspolažu mnogim potrebnim iskustvima koja im mogu pomoći u procesu nošenja i prilagođavanja novonastalim promjenama (Burke Walsh, 2004).

„Osim što će u školu morati dolaziti svaki dan na vrijeme, u školi će morati mirno sjediti, pažljivo pratiti nastavu, pratiti aktivnost do kraja, pamtit i kod kuće izvršavati domaću zadaću. Već od prvog tjedna djeca će se morati nositi sa unaprijed određenim školskim planom i programom. U vrtiću su se mogli dogovarati oko toga što taj dan žele raditi, ali u školi će biti obavezni učiti i o njima zanimljivim i nezanimljivim temama. Mnogi su zbunjeni i samom činjenicom da će se svaki dan obavezno morati ići u školu, pa će nekim danima pokušavati ostati kod kuće jer su taj tjedan već dovoljno bili u školi.“ (Jurić Pejnović, 2015)

Na takav se oblik svakodnevnih obveza mora priviknuti i roditelj, posebno iz razloga što će biti primoran unaprijed organizirati odlaske djeteta u školu te dolaske iz škole, ali i vlastito vrijeme koje će posvetiti svom djetetu tijekom pisanja zadaća. Vrlo je vjerojatno kako će škola diktirati organizaciju vremena cjelokupne obitelji, posebno kada je riječ o planiranju obiteljskih izleta, redovnih posjeta doktoru, odlazaka u kupnju, godišnjih odmora i sličnih aktivnosti (Jurić Pejnović, 2015).

Postojanje želje za učenjem kod djece vrlo je prirodna pojava posebno iz razloga što su djeca izložena učenju cijeli svoj život i to na sebi svojstven i prilagođen način koji je uglavnom uključivao igru. Na takav je način djetetu omogućeno da sudjeluje u aktivnostima oko sebe te da na što bolje načine shvaća što se oko njega događa. Ovakav prirodan proces učenja djetetu služi kao priprema za sustav u kojemu će morati namjerno i organizirano pristupati učenju kakovim se smatra školsko učenje. Djeca u dobi u kojoj polaze u školu razmišljaju o stvarima koje vide i čuju te iskazuju vlastitu znatiželju za sve, a također i vrlo brzo upijaju rečeno i viđeno te isto pamte, a kasnije i pokazuju kroz takozvane spoznajne interese.

Sukladno istraživanju autorice Burke Walsh (2004) zaključeno je kako svako dijete ima temelj za učenje te školu ne pohađa u svojstvu „neispisane stranice“ koja se ispisuje tek uz pomoć učitelja. Naime, dijete u školu dolazi kao skup različitih bogatstava iskustvom koje se uglavnom temelji na vjerovanju, stavu, predrasudi, dijalektu te ponašanju koje se ispoljava kao tipične vrijednosti i kultura njihove obitelji. Takav oblik predškolskog iskustva kod djeteta će utjecati i na oblik pismenosti s kojim isto raspolaže u prvom razredu, posebno iz razloga što je dijete sposobno govoriti, a većinu onoga što govori naučilo je upravo pod okriljem vlastite obitelji. Stoga, kako bi bio u mogućnosti ostvarivati uspjehe, dijete će morati steći naviku učenja, a u tome moraju sudjelovati i roditelji sa svojom odlučnosti u činjenici da se zadaća i učenje moraju obavljati na odgovarajuće načine.

Vrlo je važno za istaknuti i kako zbog svih „moranja“ koja dolaze zajedno sa školskim obavezama, za dijete je od iznimne važnosti da stječe i zadržava kondiciju za novu ulogu koju je dobilo, a da bi to u konačnici rezultiralo zadovoljenjem njegovih osnovnih potreba. Smatra se kako je riječ o potrebama kao što je osnovna potreba za ljubavi unutar obitelji, a to je važno posebice iz razloga što je dijete koje je kod kuće samo s roditeljima koji se učestalo svađaju ili fizički obračunavaju ispunjeno strahom od situacije koju će zateći kući stoga se vrlo teško koncentrira u procesu učenja, pamćenja ili konstruktivnog sudjelovanja u dječjim igrama. U takvoj se situaciji dijete ne osjeća sigurno i zaštićeno, a upitan je i razvoj percepcije o samom sebi. Osim navedenog, dijete ima izrazitu potrebu za kvalitetnim snom te dovoljnim vremenom odmora. Dijete koje je umorno i neispavano ne može razvijati kondiciju prilikom školskog rada, vrlo je razdražljivo i neraspoločeno te ima poteškoća s jutarnjim ustajanjem. Istraživanja su pokazala kako većim djece mora imati između 9 i 11 sati kvalitetnog sna tijekom noći, a ta se potrebna može promatrati i vrlo individualno, pa je kod neke djece to premalo, a kod druge i previše (Hitrec, 1991).

Djetetu svakako treba omogućiti da u isto vrijeme navečer ide spavati te da se u isto vrijeme ujutro budi, uz napomenu da se nužno izbjegavati kasna gledanja televizijskih programa. Ona djeca koja su takve navike usvojila još prilikom odlazaka u vrtić znatno će jednostavnije prihvatiti novi raspored, i bez mnogo

negodovanja, iako će možda drugi ukućani ostati duže budni. U ostale potrebe djeteta, a koje je potrebno zadovoljiti ubraja se potreba za hranom, koja mora biti raznovrsna i redovita prehrana sa zdravima prehrambenim navikama, a koja je nužna zbog dodatnog psihofizičkog napora te ubrzanog rasta djeteta. Osim toga, vrlo je važno zadovoljavati djetetove potrebe za kretanjima i igrom, potrebe za zaštitom od stvari ili pojava koje u njima izazivaju pojavu straha, potrebe koje se odnose na zaštitu od pojave dosade te potrebe za uvođenjem promjena (Jurić Pejnović, 2015).

3. KLASIFIKACIJA ZRELOSTI

Smatra se kako zrelost za školu nastaje prilikom psiholoških shvaćanja kojima je moguće naglasiti skokovit, umjesto kontinuiranog razvoja. Zapravo, radi se o shvaćanjima razvoj ljudskih jedinki promatraju kao proces izmjena faza u kojima svaka individualna osoba mora proći jednu fazu da bi ostvarila mogućnost prolaska u slijedeću fazu. Takav oblik razvojnih faza kod svih se osoba pojavljuje u istom redoslijedu, iako se pojavljuje razlika u kronološkim dobima. Naime, djeca iste kronološke dobi ne moraju pripadati istim razvojnim dobima, odnosno dijete u šestoj godini života, može biti unutar mentalnog uzrasta od sedam godina kao i u mentalnom uzrastu koje pripada djetetu od četiri godine. Prema tome, jednostavno je za pretpostaviti kako za neku djecu škola može predstavljati i značajan teret, zbog nemogućnosti praćenja nastave, te će na takav način ostvariti frustraciju zbog izloženosti neuspjehu, što u konačnici može rezultirati gubitkom motivacije. S druge strane, za dijete koje je natprosječno razvijeno škola uglavnom ne predstavlja dovoljnu razinu izazova te školske zadatke savladava s manjim kapacitetima ulaganja truda, stoga im vrlo često može biti i dosadno. Takva djeca ujedno školu ne mogu doživjeti kao jedno od sredstava vlastite aktualizacije i iskorištavanja potencijala koji imaju u sebi, što se ne može dobro odraziti niti na njihova kako akademska tako i radna postignuća, ali i njihovo mentalno zdravlje općenito (Fejzić, 2019).

Zrelost za polazak djeteta u školu određuje se prema dvama bitnim kriterijima. Prvi je kronološka dob, odnosno sva djeca koja navršavaju šest godina u razdoblju do 1. travnja tekuće godine školski su obveznici. Drugi je kriterij psihofizička zrelost svakog pojedinog djeteta koja, osim razvijenih intelektualnih sposobnosti (pamćenja, koncentracije i rezoniranja), traži i posjedovanje određenih vještina i znanja te određen stupanj socioemocionalne zrelosti (Jelinek, 2019).

3.1. Fizička zrelost za polazak u školu

Fizički zrelim djetetom za školu smatra se ono dijete koje zdravo te svojim osobnim karakteristikama udovoljava najmanje minimumu standarda koji se tiču visine, težine te tjelesnih proporcija. Također, fizička se zrelost očituje u normalnom funkcioniranju osjetnih organa u djeteta, odnosno u slučaju potrebe nošenje pomagala pomoću kojih je moguće korigirati nedostatke kako dijete ne bi imalo poteškoće prilikom kretanja, stajanja i sjedenja, ali i u stjecanju navika koje podrazumijevaju normalno hranjenje te kontrolu organa za izlučivanje. Fizička se zrelost djeteta utvrđuje pregledom školskog liječnika prije samog upisa u osnovnu školu (Burke Walsh, 2004).

Normalan fizički razvoj od ključne je važnosti za dijete u svrhu omogućavanja lakšeg nošenja sa značajnim brojem fizičkih i psihičkih napora s kojima se može susresti tijekom boravka u školi, ali se smatra značajnim i prilikom razvoja njegove ličnosti. Zdravlje djeteta zajedno s pravilnim fizičkim razvojem uvjeti su za normalan psihički razvoj. Naime, spominje se i kako iz tijela proizlazi i slika o sebi, a sam izgled utječe i na reakciju pozitivnu ili negativnu reakciju okoline. Naime, dobro razvijeno i lijepo dijete vrlo često će u okolini privlačiti pozitivnu pažnju i komentare zajedno s prijateljskim reakcijama kao odraslih tako i djece. Na takav način djetetu je moguće učvrstiti samopouzdanje ali i osjećaj vrijednosti, ali i povećanje razine popularnosti među drugom djecom (Čudina Obradović, 2008).

U različite pokazatelje djetetove tjelesne razvijenosti moguće je ubrojiti i stupnjeve okoštavanja (čvrstoća kostura, iako je još uvijek prisutna mogućnost deformacija i iskrivljenje), pojavu trajnih zubi i povećanje mišićne snage, a među pokazateljima koje je najlakše za uočiti nalaze se visina i težina djeteta. Među šestogodišnjacima prosječna je visina 120 cm, dok je kod djevojčica najčešća 117 cm. Važno je za napomenuti kako je visina djeteta programirana, odnosno određena je u trenutku njegova začeća, odnosno definira se nasljeđem, stoga nije začuđujuće kako djeca iste starosne dobi mogu biti vrlo različita po pitanju visine. Takav program rasta može se narušiti slučajno pojavom ili prethodnog postojanja hormonskih poremećaja ili slabije prehrane tijekom faza rasta.

Normalan rast djeteta moguće je pratiti na redovitim mjerenjima koja se provode na pedijatrijskim pregledima na kojima se uspostavlja i krivulja rasta za svako dijete (Hitrec, 1991).

Nadalje, prosječna težina djeteta u dobi od šest godina iznosi oko 20 kilograma, s napomenom da su uglavnom dječaci nešto teži od djevojčica, a proporcije im sve više nalikuju onima kod odraslih osoba, odnosno glave se smanjuju u usporedbi s trupom, a nogo se izdužuju. Kod predškolske djece mozak doseže i do 90% mase koja je karakteristična za odraslu osobu, što se smatra i vrlo važnom činjenicom kada je u pitanju proces normalnog obrazovanja djeteta. Jedna od zanimljivosti ovog razdoblja razvoja svakako leži i u činjenici da se organi kao što je mozak i leđna moždina te organi vida razvijaju značajno većim brzinama od općeg razvoja ostatka organizma. Prilikom provođenja fizičkog pregleda djeteta u svrhu polaska u školu liječnici posebnu pažnju posvećuju dječjem vidu i sluhu, posebno iz razloga što činjenica da dijete ima dobar vid i sluh uvelike utječe na daljnje snalaženje u školskim obvezama i učenje. Provjera kako rade sva osjetila ne treba biti odgađana do tog razdoblja već je od velike važnosti pregledavati dijete odmah u trenucima kada se posumnja na postojanje poteškoće, posebno iz razloga što iste mogu biti od značajnog utjecaja na sam opći razvoj (Starc i sur., 2004). Vid i sluh se smatraju i takozvanim djetetovim antenama uz čiju pomoć isto ima priliku spoznavati svijet koji ga okružuje ali i učiti govor. Poteškoće s vidom u najvećem broju slučajeva mogu se uočiti kada dijete učestalo trepće, trlja oči, žmirka, tuži se na česte glavobolje ili pak jasno daje do znanja da ne vidi najbolje. Manji nedostaci sluha su slabije uočljivi, stoga se djeca koja imaju takvih problema mogu učiniti neposlušna, neodgojena ili pak intelektualno slabije razvijena. Upravo je iz tog razloga vrlo važno smanjiti potencijalne poteškoće koje dijete može imati prilikom učenja i ponašanja prvenstveno detaljnim utvrđivanjem stanja vida i sluha (Hitrec, 1991).

Jedan od vrlo važnih znakova zrelosti je i početak promjene mliječnih zuba kod djeteta, obilježena je i kontrolom pražnjenja mjehura te crijeva i stjecanje dobrih higijenskih navika. Vrlo je važno da dijete koje se upisuje u školu ima dobro zdravlje, jer u suprotnom se javlja problem češćeg izbivanja s nastave, što može utjecati i na zaostajanje u procesu učenja. U svrhu izbjegavanja i sprječavanja

dodatnih problema unutar osjetljivog perioda djetetova života smatra se i kako je preporučljivo riješiti i potencijalne kirurške bolesti (Jurić Pejnović, 2015).

Važno je istaknuti i kako će prije polaska u školu dijete usvojiti i značajan broj psihomotornih vještina koje smatraju pozitivnom posljedicom sazrijevanja koje se događa u živčanom tkivu te središnjem živčanom sustavu, rastu, ali i kao posljedica vježbanja. Dijete u svojoj motorici se vrlo često razlikuje od ostale djece, a razlika se očituje u tempu razvoja te okolinskim utjecajima. Proces usvajanja takvog oblika vještina odnosno njihovo usavršavanje moguće je isključivo u trenutku kada je dijete zrelo za iste. Primjerice, učenje djeteta hodati neće biti moguće ako je dijete staro samo četiri mjeseca. U konačnici, ističe se kako se motorički spremno dijete uglavnom osjeća sigurno u kontaktu s drugom djecom, a u značajnom broju slučajeva govori se i o djeci koja su popularnija u društvu (Čudina Obradović, 2008).

Dijete koje pohađa prvi razred osnovne škole mora biti u mogućnosti ovladati nekima od specifičnih psihomotornih vještina, kao što je primjerice čitanje i pisanje, koje se smatraju osnovnim vještinama nužnima za cjelokupan proces daljnjeg školovanja. Upravo je iz toga razloga važno da dijete savlada vještinu spretnih ruku i prstiju te da se potiče njegova dovoljna senzomotorna koordinacija. Navedeno se može postići isključivo uz dovoljnu vježbu i primjenu različitih vrsta aktivnosti i igara, posebno iz razloga što je priprema ruke za procese pisanja znatno bitnija od forsiranja djeteta da savlada aktivnosti pisanja i čitanja (Hitrec, 1991).

Ističu se i vrlo bitne karakteristike koje je moguće prepoznati prilikom analize djetetove motoričke zrelosti, a prije samog polaska u prvi razred osnovne škole (Starč, i sur., 2004):

- Dijete se smatra vrlo spretnim te uživa u kretanjima i pokretu
- Dijete raspolaže dobrim koordinacijskim vještinama u pokretu u prilikom vježbanja
- Dijete povezuje aktivnosti hodanja i trčanja te trčanja i bacanja
- Dijete je u mogućnosti skočiti uvis više od 40 cm te skočiti u dalj i skočiti sunožno

- Dijete se spretno penje na drveće, u mogućnosti je povezati aktivnost trčanja te penjanja preko prepreka
- Dijete je u mogućnosti bacati loptu korištenjem samo jedne ruke i pogoditi cilj, te bacati loptu i hvatati je
- Dijete uživa u aktivnostima crtanja, pisanja i izrezivanja
- Dijete se samostalno koristi priborom za jelo
- Dijete je u mogućnosti pravilno držati olovku te sigurno baratati istom
- Dijete je u mogućnosti samostalno izvesti pokret kolut unaprijed
- Djetetova mimika i gestikulacija lica ukazuju na to da može namigivati, fućkati, oponašati druge izraze poput straha, veselja, ljutnje, bijela ili žalosti

Osim toga, upozorava se kako se sve motoričke sposobnosti razvijaju vrlo prepoznatljivo, pa je moguće da svaka individualna razlika između djece u konačnici ostane i trajna (Starc, i sur., 2004).

3.2. Inteliktualna zrelost za polazak u školu

Područje intelektualne zrelosti djece, prije polaska u osnovnu školu vrlo je značajno iz razloga što je većina zadataka koja će se pred dijete staviti tijekom boravka u školi upravo intelektualne prirode (Hitrec, 1991).

Kvalitetan razvoj govora smatra se osnovom za razvoj mišljenja kod djece te je ujedno i jedan od vrlo bitnih uvjeta u ostvarenju ljudske komunikacije te prenošenja iskustva i naučenog. Prilikom polaska u školu svako dijete mora biti u mogućnosti da izražava svoje misli i trenutne potrebe te biti u mogućnosti da razumije govor druge djece. Tijekom svojeg predškolskog razdoblja dijete se isključivo koristi usmenom komunikacijom, a prilikom iste ima razvijen dobar izgovor te koristi gramatički ispravne pojmove. Osim toga:

- Dijete je u mogućnosti precizno locirati zvuk te ispravno usporediti kvalitete zvuka
- Dijete je u mogućnosti raščlaniti riječ na glasove, te svrstati riješ sukladno početnom i završnom glasu

- Dijete razvija sposobnost spajanja glasova u riječ (koristi se glasovnom sintezom)
- Dijete je usvojilo artikulaciju, iako je moguća pojava nečistoće u izgovoru zbog gubitka mliječnih zubi
- Dijete usmjerava interes prema pisanoj riječi, u smislu čitanja i pisanja (i slova i brojki)
- Dijete usvaja gramatička pravila, iako su još uvijek prisutne greške u padežima, brojevima te drugim gramatičkim pravilima
- Dijete slaže duže rečenice i pritom se koristi većim brojem veznika i vrsta rečenica
- Dijete komunicira bez poteškoća te jasno izražava vlastitu misao, potrebu, osjećaj
- Dijete uspješno održava komunikaciju s drugim osobama te sudjeluje u komunikaciji koja je inicirana od strane druge osobe
- Dijete je u mogućnosti slušati i sudjelovati u grupnim razgovorima
- Dijete je u mogućnosti komunikacijom riješiti problem manjeg konflikta
- Dijete se koristi izrazima uljudnosti te adekvatno pozdravlja druge osobe koje susreće
- Dijete je u mogućnosti upotrebljavati telefon u komunikaciji (Starc, i sur. 2004)

„Kako je već spomenuto govor ima posebno značenje za razvoj mišljenja. Iz takozvanog egocentričnog govora koji nije namijenjen drugima, već dijete govori za sebe (jer mu to pričinja zadovoljstvo) nastaje govor koji kasnije služi kao plan za rješavanje nekog problema. On postaje unutrašnji govor i sredstvo mišljenja jer djetetu nije više potrebno opisivati što i kako će nešto raditi naglas nego to radi u sebi. Tako da se dječje mišljenje razvija od vanjske aktivnosti i baratanja predmetima prema baratanju unutrašnjim simbolima- predodžbama, riječima i pojmovima.“ (Klein, Knitzer, 2007: 37).

Prema navedenom moguće je istaknuti i kako dijete u dobi između šesti i sedam godina u fazi koja se naziva razdobljem konkretnih operacija., a zbog različitosti iskustava koje stječu u svojoj okolini moguće je razlikovati djecu prema brzini

prelaska iz predoperacionalne u operacionalnu fazu. U toj dobi moguće je istaknuti neke od osnovnih karakteristika djece:

- Dijete je u mogućnosti povezati predmete ili pojavu, ili pak druga bića sukladno njihovim bitnim karakteristikama te je u mogućnosti uočavati uzročnu vezu između pojedinih predmeta ili pojava
- Dijete je u mogućnosti primijetiti sličnosti ili razlike te ih detaljno opisati
- Dijete je u mogućnosti razlikovati te imenovati i opisati različite boje ili nijanse boja
- Dijete je u mogućnosti imenovati te mjeriti veličinu i količinu te ih usporediti
- Dijete je u mogućnosti grupirati predmete ili pojave u skupine sukladno zadanim kriterijima
- Dijete istovremeno uočava odnose u prostoru te smjerove kretanje
- Dijete je u mogućnosti pravilno koristiti vremensko određenje (jučer – danas – sutra)
- Dijete je u mogućnosti pravilno odrediti pojmove koji označavaju vrijeme (prije, poslije, sada)
- Dijete se zanima za događaje u prošlosti te ispituje mogućnosti u budućnosti
- Dijete se snalazi prilikom gledanja na sat
- Dijete je u mogućnosti imenovati sve dane u tjednu te poznaje njihov redoslijed
- Dijete prepoznaje nazive godišnjih doba te razumije njihove temeljne karakteristike
- Dijete uz pomoć broji od 10 do 13
- Dijete je u mogućnosti mehanički brojati do 30
- Dijete je u mogućnosti na primjeru konkretnih materijala zbrajati i oduzimati do 10
- Dijete je u mogućnosti uočavati probleme, planirati aktivnosti te sudjelovati u davanju ideja
- Dijete u rješavanju problema sudjeluje s modelom pretpostavka – provjera – zaključak

- Dijete je u mogućnosti uočavati uzročno posljedične veze među pojavama i predmetima
- Dijete je u mogućnosti samostalno napisati vlastito ime i prezime (Starc i sur, 2004)

Još jedno od vrlo važnih „oruđa“ s kojim dijete raspolaže prilikom kretanja u školu je razvoj pamćenja, ali i pažnje. Iako se u ovoj dobi djetetu značajno povećava opseg pamćenja, zabilježeno je kako je za tu dob karakterističan razvoj kratkoročnog, a ne dugoročnog pamćenja. Naime, ističe se kako je za razvoj dugoročnog pamćenja nužno jasno percipirati koje je moguće isključivo uz koncentriranu pažnju, a djeca u dobi od šest i sedam godina još uvijek opažaju nehотиčno (Veselinović, 2006).

3.3. Emocionalna i socijalna zrelost za polazak u školu

Osim što tijekom boravka u školi dijete biti primorano učiti, pamtit i zaključivati, morati će se suočavati i s novim odraslim osobama te skupinama koje broje oko 30 njihovih vršnjaka, ali i sa značajnim brojem novih situacija koje će od njih zahtijevati snalaženje. Prilikom snalaženja u novim situacijama vrlo je važno da dijete ima razvijenu emocionalnu i socijalnu zrelost (Veselinović, 2006).

Osim što je u ovoj dobi jasno djetetovo razvijanje u smislu tjelesnog i motoričkog te spoznajnog, važno je istaknuti i postupan razvoj odnosa koji uključuje samog sebe te osobe iz uže i šire okoline. Prvi odnos koji se razvija kod djeteta u toj dobi smatra se emocionalnim odnosom koji je razvijen iz naslijeđenih mehanizama reagiranja koji proizlaze iz njegovih najstarijih dijelova mozga. Pritom, izražavanjem vlastitih emocija dijete uspijeva vlastitoj okolini ukazati na svoje potrebe te produbljivati odnose s tom istom okolinom. Postupno, osim izražavanja vlastitih emocija, na takav način dijete uočava te počinje razumjeti emocije i potrebe koje iskazuju i druge osobe iz njegova okruženja. Naime, emocije se smatraju određenim pogonskim sredstvom u cjelokupnom, posebice intelektualnom razvoju, a iste utječu i na stvaranje zajedništva između više osoba što dodatno potiče razvoj djetetova intelekta. Naime, smatra se kako nesretno i nevoljeno dijete u školi ne postiže odgovarajuće rezultate u pamćenju, učenju i

zaključivanju, čak i ako su u pitanju natprosječno sposobna djeca (Sindik, Glibić, Marušić, Đunđenac, 2014).

Emocionalnost se smatra osobinom koja se biološki nasljeđuje, ali je njezin daljnji razvoj uvjetovan procesom sazrijevanja unutar tog područja. Naime, novorođenčad ne pokazuje specifične emocije, a tijekom njihova daljnjeg razvoja djeca su sposobna pokazivati sve složenije emocije koje uključuju i srdžbu, strah, naklonost, ljubomoru, gađenja, radost, žalost i druge. U tijeku djetetova sazrijevanja do izražaja dolazi i njegov temperament koji se ujedno određen i sukladno biološkim predispozicijama (Starc i sur., 2004).

Osim spomenutih bioloških faktora, kod ispitivanja socio – emocionalnog razvoja djeteta vrlo je važno spomenuti i okolinu koja utječe na zadovoljavanje specifičnih razvojnih potreba tijekom pojedinih razvojnih razdoblja te prilikom procesa uspostavljanja samoregulacije odnosno vladanja sobom, sukladno postojanju unutarnjih razvojnih mehanizama koji nadziru impulse. Važno je napomenuti da dijete koje je bilo u mogućnosti razviti sigurnost i privrženost osjećat će sigurnost u blizini roditelja te će na takav način dodatno potaknuti vlastiti kognitivni ali i socijalno – emotivni razvoj, posebno prema procesu uspostavljanja povjerenja prema roditelju i okolini. Osnovna je karakteristika takvog djeteta znatiželja, bolja spoznajna razvijenost te socijalna kompetencija, bolja prilagodba na nove situacije, suradnja s drugom djecom te rjeđe pokazivanje problema u ponašanju u odnosu na djecu koja nisu razvila sigurnu privrženost prema roditeljima i okolini. Okruženje djeteta, odnosno njegovi roditelji, kroz proces odgoja će naučiti dijete kontroli vlastitih emocija, pomoći će mu u prikrivanju ili manje intenzivnom izražavanju nekih od emocija, te da pojedine izražava na način da okolina isto smatra prihvatljivim. U takav oblik odgoja roditelji djelomično unose i sebe odnosno vlastito iskustvo koje je stečeno prilikom stvaranja odnosa s okolinom te u vlastitoj kulturi, stoga se takva pravila uvelike razlikuju ovisno o obitelji do obitelji. Prema tome, jasno je kako reakcija djeteta predstavlja jednu od kopija reakcije roditelja odnosno njihovih namjernih postupaka koje roditelji primjenjuju tijekom emocionalnog odgoja. Iz svega proizlazi činjenica da dijete najviše uči iz oponašanja roditelja i užeg okruženja (Jurić Pejnović, 2015).

„Pred školu, sa 6 i 7 godina dijete je već trebalo steći mnoge sposobnosti, nešto prirodnim procesom sazrijevanja, nešto učenjem od okoline, koje će mu pomoći da bolje emocionalno reagira. Većina djece je do sada razvila i strpljenje i kontrolu nad vlastitim impulsima a prisutan je i začetak samodiscipline tako da je spremno ne samo za daljnje učenje nego i bolje socijalne odnose s drugima. Hitrec upozorava da kako se djeca ne razvijaju istom brzinom, dio njih još uvijek reagira burno i intenzivno a emocije su vidljive.“ (Čudina Obradović, 2008)

Djeca već od prvoga dana škole pokušavaju uspostaviti što više dobrih odnosa s drugom djecom koja ih okružuju, ali u mnogo slučajeva ni ne znaju kako. Problem nastaje kod njihovog egocentričnog mišljenja koje im onemogućava da uvide poziciju druge djece i njihovih prava u igrama pa je pojava tučnjava i svađa još češća. U igri s vršnjacima djeca će vježbati potrebne kompetencije, u postupku slabljenja njihovog egocentričnog mišljenja, rast će njihova društvenost, a dijete će naučiti i kako se treba ponašati da bi ga druga djeca jednostavnije prihvatila. Vrtić ili mala škola smatraju se mjestom gdje dijete, uz ostale aktivnosti, ima i puno prilika da započne razvoj vlastite socijalne kompetencije.“ (Čudina Obradović, 2008)

Vrlo je zanimljiva činjenica kako su tijekom prvih godina pohađanja osnovne škole grupe prijatelja uglavnom istospolne, a stvorena prijateljstva i socijalne veze su poprilično nestabilne. Tijekom razvoja prijateljstava, u ovoj dobi djeteta vidljiv je i razvoj emocija kao što je ljubomora, rivalstvo i natjecateljstvo. Osim toga, normalno razvijeno dijete u ovoj dobi tijekom procesa socijalnog i emocionalnog razvoja:

- Vrlo uspješno kontrolira vlastito izražavanje emocija prema roditeljima i okolini
- U mogućnosti je kontrolirati svoje ponašanje te uočava negativne učinke koji proizlaze iz nekontroliranih emocionalnih reagiranja prema vršnjacima i okruženju
- U mogućnosti je zauzeti se za sebe i svoja prava u situacijama u kojima je to potrebno

- Ostvariti suradnju i s vršnjacima i s odraslim osobama te dogovorno rješavati manje konflikte
- U mogućnosti je podnijeti neuspjeh te donijeti odluku o ponovnom pokušaju
- U mogućnosti je poštivati unaprijed dogovorena pravila, te pričekati ukoliko je primorano
- U mogućnosti je samostalno se brinuti za sebe u smislu oblačenja, jedenja, higijene

Osim navedenog, dijete ove dobi pokazuje i postojanje brige za druge osobe te u potrebnim situacijama suosjeća s drugima te im ponudi pomoć. Također, dijete poštuje potrebe drugih ljudi, njihova prava te posjed i imovinu (Čudina Obradović, 2008).

4. PRIPREMA I PROCJENA ZRELOSTI DJETETA

Priprema djeteta za polazak u školu započinje zapravo njegovim rođenjem. Značajan broj djece unutar prve godine vlastitog života borave isključivo unutar svoje uže obitelji, stoga ista predstavlja i njihov jedini izvor znanja. Unutar iste djetete se razvija, istu oponaša, te preko svojih postupaka i ponašanja na sebi svojstven način i prezentira svijetu. Iz toga je očigledno kako ponašanje unutar obitelji od najranijih djetetovih dana predstavlja jedan od vrlo važnih faktora od utjecaja na njegov razvoj u kasnijim razdobljima. Potom, odlazak djeteta u odgojno – obrazovnu ustanovu, odnosno u vrtić utječe na proširenje stečenog znanja te im pomaže u usavršavanju vještina koje su stekli u krugu obitelji. Pred sam kraj pohađanja vrtića, kroz predškolske programe, djetete se sustavno priprema za polazak u školu. Prema tome, ono što djetete „doneše“ prilikom polaska u školu posljedica je rada i angažmana njegovog okruženja te odgojno – obrazovnih institucija (Burke Walsh, 2004).

4.1. Priprema djeteta unutar obitelji

Uloga roditelja u odgoju djeteta danas ima nemjerljivu važnost. To je neizmjerljivo važna, usuđujem se reći najvažnija dužnost svakog roditelja. Roditelji i djeca zajedno odrastaju, pa odgoj počinje prvenstveno u obitelji (Tomljenović, 2019). Wagner Jakab (2008) obitelj definira kao kolijevku čovjeka i čovječanstva, dok Juul (1995) ističe kako je obitelj najstarija ljudska institucija koja je pod neprestanim predmetom rasprava.

Rođenje djeteta smatra se početkom dugotrajnog procesa učenja u koje nije uključeno samo djetete već i njegovi roditelji. Na samim počecima učenje se svodi na međusobnu prilagodbu, a kasniji djetetov razvoj i kompleksnije potrebe utječu i na način učenja odnosno potrebu za akumulacijom sve većih količina znanja, ali i razumijevanja te novih sposobnosti i vještina. Jednostavno je za zaključiti kako odgoj djeteta nije nimalo lak posao, ali ono što ga može učiniti lakšim je temelj izgrađen od ljubavi, interesa za djetete, prihvaćanja djeteta onakvim kakvo ono uistinu i jest te spremnosti da se istom pruža sva moguća pažnja i ponašanje primjereno dobi, razvojnoj fazi i situaciji (Kovačević, 2017).

Uloga roditelja u stjecanju prvog dojma koje dijete dobije pri polasku u školu iznimno je važna. U školi, dijete će biti uspješno onoliko koliko roditelj pokazuje pozitivna i jasna očekivanja na njegovo ponašanje i učenje. Roditelj mora pokazivati i realan pogled na djetetove sposobnosti, biti mu podrška, pružiti brigu i priliku za smislenim sudjelovanjem u svakodnevnom životu svoje obitelji te ga prihvatiti onakvim kakav jest. Važan dio uloge roditelja u pripremi djeteta za polazak u školu jest poticanje samostalnosti, isticanje napretka u vještinama, te poticanje samopoštovanja i radoznalosti (Tomljenović, 2019).

Svaki roditelj koji svoje vrijeme posveti aktivnom bavljenju svojim djetetom kod istoga stvara osjećaj koji potiče zajedništvo i sigurnost. Uključujući dijete u zajedničke aktivnosti poput igre, kućanskih poslova, odlazaka u kupovinu, odlazaka na izlete u prirodu te poticanjem sportskih aktivnosti dijete se potiče na suradnju, potiče ga se da razvija vlastiti potencijal, dodatno uči te planira i iskazuje vlastite zamisli, kontrolira vlastito ponašanje te znatno brže i jednostavnije prihvaća pravila ponašanja koja se od njega očekuju u okruženju. Prema tome, svaki bi roditelj, prije polaska djeteta u školu, trebao poučiti dijete navikama koje uključuju kulturno ponašanje, opću organiziranost, točnost, zdravstvene i higijenske navike, radne i navike učenja te intelektualni rad. Posebna se pozornost treba posvetiti razvijanju pozitivnih stavova djeteta prema školi te samim time i poticati djetetovu zainteresiranost za školu. Osim toga, potrebno je potaknuti dijete da uspoređuje i procjenjuje te razvija svoje navike prilikom izvršavanja školskih obveza (Kovačević, 2017).

Svojevrсна odgovornost obitelji djeteta je da u njegovih prvih šest ili sedam godina života na najbolji mogući način potakne razvoj alata koja će mu omogućiti samostalnosti u školskom životu. Kako bi se isto postiglo, djetetu je potrebno omogućiti životno okruženje koje obiluje aktivnostima te situacijama iz kojih dijete može izvući pouku i naučiti nešto (Poljak, 2020).

Najbolji način za razvijanje samostalnosti je istraživanje vlastitih granica u razdoblju ranog djetinjstva i to na način da je djetetu omogućeno da istražuje svijet koji ga okružuje. Ukoliko se dijete slobodno kreće puzanjem, hodanjem, penjanjem, manipulira različitim predmetima ima mogućnost razvoja viših

stupnjeva samostalnosti od djece koja su pretjerano zaštićena ili kontrolirana. Posljedice takvih postupaka vrlo su vidljive prilikom kretanja u osnovnu školu. Kako bi se dijete spoznajno razvijalo na najbolji mogući način nužno je da su mu osigurani uvjeti u okolini a koji utječu na razvoj procesa koji utječu na bolju obradu podataka kao što je:

- Obraćanje djetetu uz zadržavanje njegove pažnje
- Poticanje pamćenja
- Primjena učinkovitih strategija u svrhu pospješivanja pamćenja
- Poticanje učenja
- Poticanje iznalaženja rješenja problema (Čudina Obradović, 2008)

Sukladno suvremenim spoznajama za poticanje takve vrste razvoja nužno je da dijete osjeća sigurnost, ljubav koja dolazi iz okruženja te nepostojanje osjećaja straha ili stesa, a to će posljedično dovesti do pozitivnih okolinskih uvjeta što omogućava djetetu da se na pravilan način razvijaju njegove živčane strukture (Jurić Pejnović, 2015).

Kako bi školska pravila bila što jednostavnije usvojena, dijete je potrebno postupnu učiti onome što smije i onome što mu je zabranjeno činiti. Takvim načinom pristupa dijete uči o osnovnim pojmovima svojih prava te prava koja imaju druge osobe, te će mu na takav način biti lakše prihvatiti činjenicu kako su ljudske slobode ipak ograničene u pogledu primjene društvenih zakona i odredbi. Pritom, jedan od najprirodnijih načina učenja djeteta je kroz igru, a ta potreba se nastavlja i u trenutku kada dijete krene u školu. Naime, igra je i jedan od načina na koji se dijete priprema za životna iskustva, a istovremeno ga potiče na bolje razumijevanje i objašnjavanje pojava iz njegova okruženja (Hitrec, 1991).

Smatra se i kako djeca u ranoj životnoj dobi još uvijek ne razumiju značajan broj stvari i pojava, stoga izražavaju značajnu potrebu za roditeljskim autoritetima koji ima predstavljaju svijet u ruhu kakvog ga još nisu vidjeli. Iz njihove percepcije, autoritet znači posebnu moć koja učini čak i ono što u tim trenucima možda čak i ne žele, primjerice ići na spavanje. Ako dijete prepoznaje i ima autoritet u ranijim fazama svog razvoja, lakše će mu biti prihvatiti isti u kasnijim fazama, primjerice nakon polaska u školu. U ovom se slučaju podrazumijeva da je autoritet alat za

usmjeravanje, davanje pravih savjeta i postavljanje odgovarajućih granica za koje se smatra kako su nužne za djetetov osjećaj sigurnosti. Autoritativan stil odgoja karakteriziran je kontrolom s jedne strane, ali s druge strane sadrži značajnu brigu i međusobnu komunikaciju (Jurić Pejnović, 2015).

„Djeca koju su odgajali previše popustljivi roditelji, u školi se neće dobro snaći među drugom djecom. Ono zbog svoje razmaženosti neće imati prijatelje za igru, pohvale niti pažnju učiteljice. Ako je naviklo sve dobivati bez da se za to mora imalo potruditi, neće biti spremno niti uložiti trud da bi ispunilo školske zahtjeve, a ako nije naučilo dijeliti rijetko će biti pozvano u zajedničku igru, dobiti dio nečije čokolade ili moći pogledati nečiju neobičnu igračku.“ (Burke Walsh, 2004)

Kod drugih krajnosti koje se tiču stilova odgoja djece ističe se autoritaran stil te se ujedno navodi i kako je djetetu odgajanom ovim stilom polazak u školu vrlo otežan. Strogoća zahtjeva te dotadašnja težnja prema bezuvjetnoj poslušnosti rezultiraju nesigurnosti kod djeteta, uplašivosti, neaktivnosti i pojavom laži kojima se skrivaju pogreške te se izbjegava kazna, a takva djeca u značajnom broju slučajeva razvijaju i negativne slike o sebi. Zapravo, nitko se ne smatra savršenim roditeljem, a ni svako dijete nije lako odgojivo. Međutim, djetetu će se svakako olakšati prvi trenuci provedeni u novom školskom okruženju ako se brine o njegovim novonastalim potrebama te ako je uključeno u različite obiteljske situacije na svakodnevnoj bazi te ga se tretira kao ravnopravnog člana obitelji. (Burke Walsh, 2004)

4.2. Priprema djeteta u predškoli

Osim unutar svojih obitelji dijete je moguće za polazak u školu pripremati u unutar odgojno – obrazovne institucije odnosno vrtića. Od samih početaka njihova boravka u vrtiću djeca su svakodnevno izložena potrebnim vještinama koje moraju savladati kako bi stvorili znanje i iskustvo koje će im posebno biti od koristi na samim počecima njihova školovanja. U srhu najbolje moguće pripreme djeteta za polazak u školu, u vrtiću se provode i programi predškole za djecu starijeg uzrasta, a za djecu koja nisu imala priliku pohađati vrtićke programe, godinu dana prije polaska u školu organizira se program pripreme odnosno predškole ili male škole (Došen – Dobut, 2001).

Predškolski odgoj i obrazovanje usmjeren je na dijete i potiče njegov cjelovit razvoj - psihofizički, emocionalni, socijalni, a priprema djeteta za školu započinje samim ulaskom djeteta u vrtić, odnosno „malu školu“ tj. predškolu. Odgojitelj je vrlo važna osoba u životu svakog pojedinog djeteta jer se dijete s njim poistovjećuje, oponaša ga, sluša, igra se i boravi s njim gotovo najveći dio svog vremena odrastanja. Stoga je suradnja roditelja, odgojitelja i djeteta jako važna, kako za dijete, tako i za roditelja i odgojitelja. U vrtiću djeca biraju različite vrste aktivnosti u kojima aktivno sudjeluju i uče. Organizacija svakoga dana u ustanovi ima odgojnu svrhu. Boravak djece u ustanovi temelji se na zajedništvu u kojem se dijele odgovornosti i obaveze. Djeca zajedno s odgojiteljima dijele i uređuju zajednički prostor, a na temelju interesa i potreba djece, kontinuirano se organiziraju odgojni susreti o različitim temama (društvenim, kulturnim, regijskim...) pomoću kojih se upoznaju i pravilno pristupaju raznim problemima (Tomljenović, 2019).

Kao što je to slučaj s organiziranim predškolskim odgojem, u programu predškole nije osnovna svrha naučiti dijete da čita i piše, već stjecanju određenih vještina i sposobnosti koje će im pomoći prilikom savladavanja istoga nakon polaska u školu. Različitim tematskim cjelinama koje se obrađuju tijekom 150 – 170 sati, a provode se u godini prije polaska djeteta u školu, potiče se socijalizacijski proces kod djeteta, koji započinje unutar obitelji i pozitivno utječe na njihovo samopouzdanje, razvoj snošljivosti i razumijevanja i sebe i drugih, ali i djece koja su drugačija (Likierman, Muter, 2007).

Smatra se kako su pripreme djece za polazak u školu najkvalitetnije ostvarene kroz sustavni predškolski odgoj odnosno unutar dječjih vrtića i predškola, posebno iz razloga što je omogućeno djeci da razvijaju sve one psihološke funkcije koje će im koristiti tijekom njihova daljnjeg školovanja. Primjerice riječ je o usavršavanju govora, zadržavanju pažnje, stvaranju i izražavanju mišljenja i slično. Unutar ustanova koje prakticiraju predškolski odgoj dijete se na uspješan način i socijalizira što se također smatra jednim od osnovnih preduvjeta za uspješnog školovanja. Osim socijalizacije, kao dio pripreme za školu može se istaknuti i usvajanje novih pojmova, vježbanje motorike ruku, brojanje, crtanje, pisanje, gledanje, stvaranje vlastitog mišljenja te govor. O temi škole redovito se

razgovara, organiziraju se posjeti te se dijete upoznaje sa školskim priborom, i to na spontan i nenametljiv način (Došen – Dobud, 2001).

Programi koji se klasificiraju kao predškolski usmjeravaju se na razvoj svih aspekata razvoja djeteta, a provode se i aktivnosti pripreme za školsko pisanje i čitanje te matematičke vještine. Prilikom usvajanja ovih vještina nužno je da su kod djeteta dobro razvijeni vid i sluh. U slučajevima kada dijete dobro savlada vidna i slušna opažanja vrlo brzo i na pažljiv način će usvojiti i sposobnost čitanja. Osim toga, dobre predispozicije za učenje čitanja i pisanja imaju i djeca koja odrastaju u okolini u kojoj se puno čita i piše. (Likierman, Muter, 2007)

Povezivanje jedinica kao što je količina, riječ, brojka i slično može se uvježbati i pomoću aktivnosti kao što je kuhanje po receptu ili igranjem društvenih igara, brojanjem sitnih predmeta, vježbanjem aktivnosti „jedan više i jedan manje“ te vježbom brojanja do 10 na primjeru konkretnih materijala ili igrom trgovina i slično (Milanović, 2014).

4.3. Procjembeni testovi

Polazak djeteta u školu definiran je:

1. Zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju (Narodne novine 10/97, 107/07, 94/13, 98/19, 57/22)
2. Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (Narodne novine 87/08., 86/09., 92/10. i 105/10)
3. Pravilnikom o utvrđivanju psihofizičkog stanja djeteta, učenika te sastavu stručnog povjerenstva (Narodne novine 55/11)
4. Pravilnikom o upisu djece u osnovnu školu (Narodne novine 13/91)

Sukladno pravilnicima koji reguliraju upis djece u prvi razred osnovne škole prije samog upisa potrebno je analizirati psihofizičko stanje djeteta odnosno procijeniti njegovu zrelost za polazak u školu te istaknuti njegove mogućnosti u daljnjim postignućima. Proces definiranja psihofizičkog stanja kod djeteta te analiza razloga zbog kojih je vjerojatan slučaj odgode upisa definiran je Zakonom o osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju. Spomenuto stanje analizira povjerenstvo koje se sastoji od liječnika, psihologa, pedagoga, defektologa te

učitelja. Osnovna je preporuka da članovi povjerenstva zajedno utvrđuju psihofizičko stanje djeteta kako bi bilo moguće ostvariti i odgovarajuću razinu komunikacije između svih članova povjerenstva i ostvarivanja zajedničkih odluka. Ukoliko to nije moguća opcija, nakon provedenog liječničkog pregleda u sklopu zdravstvene ustanove, dijete se dovodi u školu na nastavak testiranja. Termini dolaska se unaprijed dogovaraju, a rasporedi testiranja i pregleda uglavnom se komuniciraju preko oglasnih ploča ili mrežnih stranica odgojno – obrazovnih ili zdravstvenih ustanova (Oštarčević, 2008).

Tjelesna spremnost procjenjuje se u nadležnosti školskog liječnika prilikom dogovorenog termina za sistematski pregled. Pregledi se ugovaraju u razdoblju od 1. travnja do 30. lipnja, a na pregledima je obvezna i prisutnost roditelja ili skrbnika djeteta. Na pregled se donosi i sva potrebna dokumentacija o dotadašnjem zdravstvenom stanju djeteta te knjižica cijepljenja. Dijete koje u tom trenutku ne zadovoljava sve uvjete sistematskog pregleda poziva se na ponovni pregled u kolovozu iste godine. Također, ukoliko se jave i razlozi zbog kojih je potrebno odgoditi upis, dijete ostvaruje pravo da jednu godinu na pohađa nastavu u prvom razredu osnovne škole. U slijedećoj godini ponovno je potrebno pristupiti pregledu pred povjerenstvom, a ukoliko se ponovno utvrdi postojanje razloga za odgodu upisa potrebno je pokrenuti postupak iznalaženja odgovarajućeg oblika odgojno – obrazovnog procesa za dijete, uz dodatne specijalističke preglede u odgovarajućim ustanovama (Starc, i sur., 2004).

Sistematski liječnički pregled djeteta prilikom upisa u prvi razred osnovne škole uključuje:

- Osobni zdravstveni karton
- Detaljnu anamnezu
- Ispitivanje oštrine vida
- Kontrolu jačine sluha
- Mjerenje tjelesnih težine i visine
- Detaljan klinički pregled
- Pregled vanjskog spolovila
- Analizu razvoja govora i potencijalnih nepravilnosti

- Procjenu grafomotoričkog razvoja
- Pretrage hemoglobina i urina
- Cjepivo protiv zaušnjaka, osipca, rubeole, tetanusa i dječje paralize (Fejzić, 2019).

Oštarčević (2008) ističe kako u daljnjem postupku upisa djeteta s potvrdom liječnika te s ostatkom relevantne dokumentacije dolazi u školu u koju pripada sukladno podacima o mjestu prebivališta. Na tom mjestu stručni tim u razgovoru s djetetom dolazi do svih ključnih informacija o samom djetetu. Roditelji popunjavaju Upitnik za roditelje te anketne upitnike koji služe školi za bolje organiziranje predstojećih školskih godina. Dijete nakon proteka razgovora te rješavanja testova temeljem mišljenja povjerenstva ostvaruje prava:

- Upisa u prvi razred osnovne škole sukladno redovitim programima školovanja
- Odgađa se polazak u prvi razred osnovne škole u tekućoj školskoj godini temeljem uvjeta Pravilnika
- Upućuje se na postupak kojim se utvrđuje primjeren oblik školovanja
- Upisa u prvi razred osnovne škole u redovitom programu školovanja, ali uz dodatnu opservaciju

S potvrdom o definiranom psihofizičkom stanju djeteta dolazi se na upis koji se provodi tijekom svibnja i lipnja, a obveza je škole podjela učenika u odjeljenja u kojima će boraviti približno isti broj učenika sukladno ostvarenim parametrima koji uključuju spol, rezultate testiranja te preporuke liječnika školske medicine (Oštarčević, 2008).

4.4. Dijete s poteškoćama i darovito dijete

Djeca s teškoćama u razvoju vrlo su heterogena skupina unutar koje postoje brojne razlike s obzirom na vrstu i stupanj teškoća, kao i odjecima teškoća i socijalnog okruženja na razne aspekte socijalnih interakcija (Žic Ralić, Ljubas, 2013).

Kako bi se moglo doprijeti do gotovo sve djece te se tomu prilagoditi i moguće strategije koje će se koristiti prilikom podučavanja u razredima, nužno je da se pravovremeno prepoznaju pravi problemi, kako bi se isti pravovremeno mogli i tretirati. Među najvažnije zadatke povjerenstva za procjene psihofizičkih stanja i testiranja je prepoznavanje simptoma koji mogu ukazivati na razvojno odstupanje kod djeteta. Prije samog polaska u školu vrlo je važno da se roditelje savjetuje, ali i da učitelji imaju informaciju o najboljim načinima na koje se djetetu može pomoći. Vrlo često, pohađanje nastave za djecu s poteškoćama u razvoju podrazumijeva „prilagođene programe“ unutar sustava redovitog obrazovanja, za koje se odabiru posebni sadržaji koje djeca mogu savladati (Čudina Obradović, 2008).

„Prilikom testiranja za školu (tijekom razgovora i rješavanja testova), obratit će se pozornost na simptome najčešćih razvojnih odstupanja kod djeteta. Popis lako uočljivih simptoma daje:

- Deficit pažnje: dijete nema strpljenja, sve želi odmah znati, ne završava započeti posao, crtež mu je nedovršen, odgovara prije nego postavimo pitanje, ne može mirno sjediti.
- Hiperaktivnost: izraziti nemir, stalno dodiruje stvari i ljude oko sebe, ometaju ga vanjski podražaji, ne može mirno sjediti, teško prati upute, ne može održati pažnju pri obavljanju zadatka, čini se da ne sluša dok govorimo.
- Pedagoška zapuštenost: dijete nije poučeno osnovnim pojmovima, ne zna prepričati priču ili recitirati brojalicu, nepravilno drži olovku.
- Poremećaji ophođenja: pretjerano se kreće, neadekvatno reagira na određenu situaciju, nevoljko slijedi upute, često se tukao u vrtiću, često se ljuti i razbjesni, svađa se s odraslima.
- Poremećaji vida ili sluha: glavu pomiče prema ispitnom materijalu, okreće glavu da bi bolje čulo, traži da mu se ponovi pitanje.
- Teškoće u govoru: nepravilan izgovor određenih glasova, izostavljanje ili premještanje glasova, zamuckivanje i mucanje.
- Zaostajanje u razvoju: teže uspostavlja komunikaciju, na ispitu predznanja pokazuje niske rezultate, teškoće u generalizaciji.

- Nedovoljno razvijene predčitalačke sposobnosti: nije usvojena glasovna analiza i sinteza, siromašan rječnik
- Ako je ovakvo ponašanje prisutno u djetetovom svakodnevnom životu, članovi komisije će roditelje savjetovati o daljnjim postupcima.“ (Hitrec, 1991).

Proučavajući literaturu nailazimo na više od 140 definicija pojma darovitosti. Kadum i Hozjan (2015: 21) darovitost definiraju kao “rezultat povoljno kombiniranih nasljednih osobina i njihove interakcije s poticajno učinkovitim okruženjem i samoaktivnošću određenog pojedinca, a taj učinak može se prepoznati kao vrijedan i kreativan doprinos u tom području djelovanja.” Prema najopćenitijoj definiciji, djecu iznimnih sposobnosti naziva se darovitom djecom. Prilikom opisivanja takve djece, redovito se koriste izrazi poput: „ On je prije većine...“, „Ona je uspješnije od svojih vršnjaka...“, „ On uvijek brže od drugih...“, „Ona najčešće drukčije od svih...“ i slično, što znači takva djeca imaju bolja i viša postignuća. Vidljivo je da darovita djeca odstupaju od očekivanja i obrazaca razvoja tipičnih za svoje vršnjake. Važno je shvatiti i da daroviti pojedinci ne čine homogenu skupinu. George (2005) upozorava da takva djeca ne pokazuju ista obilježja ili osobine, nego širok raspon individualnih različitosti. Također, niti jedno obilježje samo za sebe ne čini darovitost. Daroviti često pokazuju i izuzetnu sposobnost i predanost zadatku, ali ne nužno na društveno prihvatljiv način (Mišić, 2015).

Na pitanje o darovitost, značajan je broj odgovora koji ukazuju na činjenicu da se radi o visoko razvijenim sposobnostima, koje mogu biti opće ili neke specifične kao što je to primjerice matematika ili glazba, a koja omogućuje da dijete ostvaruje natprosječne učinke na pojedinim područjima. Darovitost je u ovisnosti s nasljeđem i utjecajem okoline na dijete (Jurić Pejnović, 2015).

Prema tome, može se zaključiti kako unutar svakog razreda postoje djeca za koje su zahtjevi programa redovitog školovanja preteški i nesavladivi, tako postoje i pojedinci koji također zahtijevaju posebne pristupe učitelja iz razloga što im program koji se provodi ne predstavlja dovoljan izazov. Kao i dijete s

poteškoćama, darovito je dijete potrebno prepoznati na vrijeme kako bi mu se moglo omogućiti daljnje adekvatno obrazovanje s raznovrsnijim aktivnostima i različitim iskustvima. Takvu djecu nije potrebno izolirati u posebne skupine, jer svoju darovitost mogu najbolje razviti u normalnoj, uobičajenoj društvenoj sredini (Burke Walsh, 2004).

5. ZAKLJUČAK

Zrelost djeteta za polazak u školu budi zanimanje na značajnom broju područja, a posebno u pedagogiji i psihologiji, ali uvelike se tiče i medicine te drugih područja.

Zrelost djeteta promatra se prvenstveno kroz prizmu njegova fizičkog razvoja te motoričkih i drugih kompetentnosti za izvršenje svih aktivnosti i zadataka koji ih očekuju prilikom upisa u osnovnu školu te suočavanja s nekim novim izazovima.

Potom, velik naglasak se stavlja na intelektualnu zrelost djeteta zbog koje može doći i do klasifikacije djeteta kao djeteta s poteškoćama ili nadarenog djeteta. Osim toga, važno je ispitati i djetetovu emocionalnu te socijalnu zrelost za polazak u školu.

Razvoj dječje zrelosti, osim unutar odgojno obrazovne ustanove kroz program predškole, odvija se unutra djetetove obitelji te stil odgoja koji roditelji prakticiraju, zajedno s radom s djetetom i poticanjem njegova razvoja neki su od osnovnih elemenata djetetove zrelosti za polazak u školu. Obitelj ima ključnu ulogu u pripremi djeteta za polazak u školu, a pritom se u najvećem broju slučajeva ističe stil odgoja te uloga djeteta u obitelji. S druge strane, priprema djeteta se odvija i u odgojno obrazovnoj ustanovi kroz predškolski program, pri čemu se osnovna uloga dodjeljuje odgojitelju koji svojim radom te sadržajem koji nudi djetetu utječe na njegov razvoj te zanimanje djeteta za nastavak obrazovanja kroz formalni školski program.

6. POPIS LITERATURE

1. Blair, C. (2002). School readiness: Integrating cognition and emotion in a neurobiological conceptualization of children's functioning at school entry. *American Psychologist*, 57, 11-127
2. Bratonja Martinović, Lj. (2008). Predškolicima je bitnija snalažljivost od znanja. *Glas Istre*, 29
3. Burke Walsh, K. (2004). *Kurikulum za prvi razred osnovne škole: Stvaranje razreda usmjerenog na dijete*. Zagreb: Pučko otvoreno učilište Korak po korak
4. Čudina Obradović, M. (2008). Spremnost za školu: višestrukost značenja pojma i njegova suvremena uporaba, *Odgojne znanosti*, 10(2 (16)), 285-300
5. Došen-Dobud, A. (2001). *Predškola: vodič za voditelje i roditelje*. Zagreb: Alinea
6. Farrar, E., Goldfeld, Sh., Moore, T. (2007). *School Readiness*, Australian Research Alliance for Children and Youth.
7. Fejzić, A. (2019), Značaj procjene spremnosti djece za polazak u osnovnu školu, Sarajevo: Univerzitet u Sarajevu,
8. Hitrec, G. (1991). *Kako pripremiti dijete za školu*. Zagreb: Školska knjiga
9. High, P. (2008). School readiness. *Pediatrics*, 121, 1008-1015.
10. Jurić Pejnović, A., *Zrelost za školu*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, 2015.
11. Juul, J. (1995) *Razgovori s obiteljima; perspektive i procesi*, Aliena, Zagreb.
12. Jelinek, L. (2019). Povezanost zrelosti učenika na upisu u prvi razred i njihova uspjeha na kraju školske godine. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 65(1-2), 73-84.
13. Kadum, S., Drandić, D. i Lazarić, L. (2021). Spremnost djece za školu iz perspektive učitelja. *Nova prisutnost*, XIX (3), 583-596.
<https://doi.org/10.31192/np.19.3.8>
14. Kadum-Bošnjak, S.; Hozjan, D. (2015). Darovitost u nastavi. Pula: Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti.

15. Klein, L.G. i Knitzer, J. (2007). Promoting effective early learning: What every policy maker and educator should know. *National center for children in poverty*.
16. Kovačević, V., (2017) Uloga roditelja u pripremi djeteta za polazak u školu, *Društvena istraživanja*. 1-2, 129-146
17. Likierman, H., Muter V. (2007). *Pripremite dijete za školu*, Buševac: Ostvarenje
18. Manojlović, A., Mladenović, U. (2001). *Psihologija predškolskog djeteta*. Beograd: Centar za primijenjenu psihologiju
19. Milanović M. (2014). *Pomozimo im rasti; Priručnik za partnerstvo odgojitelja i roditelja*, Zagreb: Tehnička knjiga
20. Mišić, I. (2015) Darovita djeca, Osijek: Sveučilište J.J. Strossmayera
21. Oštarčević, J. (2008). *Priručnik za upis djece u prvi razred*. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje.
22. Poljak, M., (2020) Roditeljstvo – priprema djeteta za polazak u školu
23. Pravilnik o sadržaju i trajanju programa predškole, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske, (2014), https://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_09_107_2081.html (preuzeto 5.01.2023).
24. Somolanji Tokić, I., Kretić Majer, J., (2015) Dijete kao aktivno sudionik polaska u osnovnu školu, Teorijski i praktični problemi i rasprave, *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 61.1: 103-110.
25. Starc, B., Čudina Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B., Letica, M. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi: priručnik za odgojitelje, roditelje i sve koji odgajaju djecu predškolske dobi*. Zagreb: Tehnička knjiga
26. Sindik, J., (2009) Procjena spremnosti za školu i red rođenja, *Magistra ladertina* 4(4), 8-29
27. Sindik, J., Glibić, M., Marušić, V., Đunđenac, R., (2014) Razlike u dječjim kompetencijama koje ukazuju na spremnost za polazak u školu., *Metodički ogledi* 21, 9-22

28. Tomljenović, M., (2019) Uloga obitelji, vrtića i škole pri prijelazu djeteta iz vrtića u školu, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu
29. Veselinović, Z. (2006). Prijelaz iz vrtića u školu. *Školski vjesnik*, 1-2, 31-54.
30. Wagner Jakab, A., (2008) Obitelj – sustav dinamičnih odnosa u interakciji, *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 44(2), 119-128
31. Žic Ralić, A., Ljubas, M., (2013) Prihvaćenost i prijateljstvo djece i mladih s poteškoćama u razvoju, *Društvena istraživanja* 22(3), 435-453

SAŽETAK

Zrelost djeteta za polazak u školu moguće je promatrati kao vrlo zanimljivo područje kojim se bave i pedagozi i psiholozi ali i sociolozi te stručnjaci i drugih srodnih zanimanja. Istu je moguće promatrati kroz prizmu fizičkih, intelektualnih, emocionalnih te socijalnih kompetencija djeteta, a koje su uvelike definiranje njegovim odgojem, odnosima unutar obitelji te utjecajem okruženja. Predmet ovog rada je prikaz zrelosti djeteta za polazak u školu te osnovnih pojmova koji se povezuju s istim. Metode korištene za izradu ovog rada su metoda analize, metoda sinteze te metoda kompilacije.

Ključne riječi: emocionalna zrelost, fizička zrelost, intelektualna zrelost, socijalna zrelost, škola

SUMMARY

The maturity of a child to start school can be seen as a very interesting area that is dealt with by pedagogues and psychologists, but also by sociologists and experts and other related professions. It is possible to observe the same through the prism of physical, intellectual, emotional and social competences of the child, which are largely defined by his upbringing, relationships within the family and the influence of the environment. The subject of this work is the presentation of the child's maturity for starting school and the basic concepts associated with it. The methods used to create this paper are the method of analysis, the method of synthesis and the method of compilation.

Keywords: emotional maturity, physical maturity, intellectual maturity, social maturity, school